

ORIENTACE ČESKÉ REPUBLIKY NA EVROPSKÉ STÁTY V PROCESU TVORBY SYSTÉMU OBRANY

Stejně jako ve vědě, je i v politice k řešení některých úloh zapotřebí mnoha let. Ale zatímco ve vědě závisí tempo a kvalita poznatků především na rozsahu zjištěných faktů a na intelektuálním potenciálu vědců, je často v politice přání otcem myšlenky. Právě z těchto důvodů můžeme hrát v bezpečnostní politice roli spojovacího článku mezi Východem a Západem a nějakým výraznějším způsobem těžit ze svého současného geopolitického postavení. Nelze manévrovat mezi iluzemi a střízlivou politikou.

Být si jistý, nebo cítit se bezpečný, znamená totiž něco jiného pro velký stát a něco jiného pro malou zemi. Cílem zahraniční politiky malého státu nemůže být nezávislost se vším všudy. Spíše to může být aktivní a diferencovaná závislost, která by poskytovala co nejvíce prostoru pro nevnučené rozhodování. Jeho stabilita a bezpečnost musí být zajištěna soustavou vztahových a zájmových vazeb mezi státy a mezinárodními institucemi.

Potřebujeme především zodpovědný pragmatismus, podložený promyšlenou politikou všech azimutů, která odpovídá objektivní spolupráci především s transatlantickými a západoevropskými institucemi. Měla by zahrnovat tři základní směry:

① **Budovat rovnocenné a korektní vztahy s našimi sousedy.**

② **Přispívat vlastním dílem k rozvoji mezinárodního systému spolupráce a bezpečnosti hlavně v rámci KBSE a OSN.**

③ **Rozvíjet těsnou spolupráci s NATO a ZEU.**

Charakter bezpečnostních výzev, jimž světové společenství nyní čelí, dramaticky definoval Jacques Delors ve svém významném projevu v březnu 1991 pro Mezinárodní ústav pro strategická studia: "Všude kolem nás holé ambice, touha po moci, nacionální povstání a zaostalost se spojují a vytvářejí potenciálně nebezpečné situace, obsahující zárodky destabilizace a konfliktů, zostřené rozšiřováním zbraní hromadného ničení".

Mezinárodní bezpečnost v období po studené válce bude proto zejména záviset na tom, jak:

- se v Evropě podaří prohloubit politickou a vojenskou jednotu (bez přílišného prodlení) a rozšířit její rámec,
- postoupí hospodářské a politické transformace států bývalého Sovětského svazu,
- se podaří objektivně zjistit bezpečnostní rizika a přijmout objektivní řešení k odstranění příčin jejich vzniku v oblasti politické, ekonomické i mezinárodně právní. Za nejdůležitější je nutné považovat řešení rizik ekonomické povahy, která se promítají do všech ostatních, neboť přímo ovlivňují stabilitu jednotlivých zemí.

Bezpečnostní politika České republiky, a tudíž i její vojenská doktrína, by proto měla vycházet především z těchto hlavních předpokladů: připravenosti ke spolupráci, národního charakteru a obranného zaměření. K nedílným úkolům armády bude tedy patřit i aktivní podíl na formování a praktickém uskutečňování zahraniční politiky nového českého státu v oblasti vojenské bezpečnosti.

Nejjednodušší, nejlevnější a zároveň nejjistější podporou pro upevnění obranného systému našeho státu budou proto v nejbližší perspektivě především správně stanovená politická a hospodářská spojenectví.

Z nových demokracií střední a východní Evropy v roce 1992 nejlépe obstály státy visegrádské skupiny. Polsko, tehdejší Československo a Maďarsko - i když v odlišném tempu - už zahájily plnění podmínek potřebných k členství v Evropském společenství. Existují proto objektivní důvody, proč jsou úzké kontakty mezi státy střední Evropy nutné. Spojují je i rozdělují historické vazby a přibližuje je jak společná zkušenost posledních desetiletí, tak i dnešní úsilí o koordinovaný postup. Jejich schopnost angažovat se v regionální spolupráci bude současně svědčit o jejich hodnověrnosti jako nového partnera Západu. Specifický význam pak budou mít pro Českou republiku vztahy se Slovenskou republikou.

Visegrádská skupina by však neměla vést k vytváření obranné aliance, ale měla by napomáhat začleňování zúčastněných zemí do kontinentálních systémů. Významnou zkouškou regionální spolupráce bude v současné době především reakce na změny německé azylové politiky. Jsme si vědomi toho, že stabilita a životnost demokratických politických institucí v zemích středoevropského regionu bude záviset na pokroku hospodářského rozvoje a schopnosti i vůli spolupracovat mezi sebou a zároveň prohlubovat svazky s ES. Nová kvalita vztahů v rámci visegrádské skupiny by mohla svým způsobem završit činnost na jiných fórech a napomoci vytvoření sítě vazeb, které později budou integrovat střední Evropu jako celek se Západem. Středoevropské země by měly zvláště v této etapě vývoje mezinárodních vztahů věnovat přiměřenou pozornost vzájemným bilaterálním obranným dohodám a nespolehat se pouze na garance ze strany NATO a ZEU.

V našich úvahách vycházíme z toho, že **dlouhodobá stabilita a prosperita České republiky bude vedle úspěšné ekonomické a společenské transformace záviset**

především na jejím postupném politickém, hospodářském a obranném zapojení do hlavních evropských a transatlantických organizací.

Vojenské rozdělení Evropy je minulostí. Nyní jde o překonání rozdílu mezi stabilními a nestabilními, mezi blahobytnými a chudými oblastmi Evropy. NATO zůstává nepostradatelným nástrojem, zpětnou pojistkou pro možné krizové případy. Vznik nových potenciálů ohrožení se nedá jednou provždy vyloučit. Neexistují žádné funkční bezpečnostně politické struktury, které by mohly nahradit úlohu NATO.

Vznik četných nových států (jejich mladá existence je zastíněna částečně národními napětími, ekonomickými a sociálními krizemi, nejasnými otázkami pohraničními a následnickými) vytváří nová rizika.

Bezpečnostní architektura Evropy bude v budoucnu vícerozměrná. Bude organizována ve třech vzájemně se prolínajících rovinách:

- v evropském jádru - Evropské společenství a perspektivní Evropská unie, s ZEU jako její integrační součástí,
- v Atlantické rovině, pozůstávající z NATO a její daleko do východní Evropy a Asie zasahující Rady pro spolupráci,
- v rozsáhlé celoevropské rovině, slučující 52 členských států KBSE.

Je v zájmu České republiky pokračovat v politice sbližování s NATO a v dlouhodobé perspektivě usilovat o zapojení vlastních ozbrojených sil do univerzálního systému mezinárodní vojenské spolupráce s cílem posílit vnější bezpečnost nového státu v měnících se mezinárodních podmínkách. V oblasti vojenské spolupráce s NATO mohou ozbrojené síly České republiky navázat na kontakty a mechanismy konzultací vytvořené Československou armádou s ohledem na vlastní specifika. Základem by mohly být výsledky společného semináře bývalé Československé armády a NATO z června minulého roku, kde byly vymezeny čtyři základní okruhy spolupráce:

- stav kontroly zbrojení a možnosti spolupráce v uplatňování dohod o kontrole zbrojení,
- možnosti dosažení kompatibility vybraných systémů,
- společné přístupy k řešení krizových situací,
- spolupráce v oblasti výzkumu a vývoje.

Vedle spolupráce s NATO v rámci Severoatlantické rady pro spolupráci a konzultativním výběrem ZEU hodláme rozvíjet i bilaterální vztahy s jednotlivými státy, zejména s USA, Německem, Francií a Velkou Británií. Rovněž tak nelze opomíjet styky s dalšími evropskými mocnostmi, Ruskem a nově také s Ukrajinou.

Pro budoucí mezinárodní vztahy České republiky a její armády budou pak mít specifický význam styky s malými zeměmi NATO, s Belgií, Holandskem, Dánskem a neutrálním Rakouskem. Právě jejich demografické, politické a hospodářské postavení v západní Evropě a jejich zkušenosti v bezpečnostní oblasti by mohly být v mnohem inspirativním zdrojem pro uplatňování českých státních a národních zájmů. Platí to i o vojenské oblasti, kde spolupráce s těmito státy může být významným vkladem pro cílové budování AČR na principech, které by ozbrojené síly ČR přiblížily západoevropskému standardu a struktuře ozbrojených sil NATO. Je možné v tomto směru po dohodě se Slovenskou republikou využít navázaných kontaktů i plánů spolupráce bývalé Čs. armády se zahraničními armádami k dalšímu rozvíjení těchto vztahů na bilaterální bázi partnerské spolupráce. To by přispělo nejen k získání nových zkušeností, ale také k vytvoření potřebného mezinárodního "image" českých ozbrojených sil. Iluze a zbožná přání musíme v našem nejvlastnějším zájmu nahradit pragmatickou politikou.